

"LOZNICA-GAS" DOO Loznica

15300 Loznica, ul. Vojvode Mišića br. 4, p.fah 77

Tel. **015/883-463**, faks **883-464**, mob: **064/888-37-03**

www.loznica-gas.rs, e-mail: **office@loznica-gas.rs**

Mat.br. **17547402**

Šifra delatnosti: **40203**

PIB: **103243915**

PDV: **123390712**

1. Licenca za distribuciju prirodnog gasa 311.01-597/2006-L-I od 02.11.2009.
 2. Licenca za upravljanje distributivnim sistemom za prirodni gas 311.01-598/2006-L-I od 02.11.2009.
 3. Licenca za trgovinu na malo prirodnim gasom za potrebe tarifnih kupaca 311.01-42/2007-L-I od 02.11.2009.
-
-

STRATEGIJA RAZVOJA LOZNICA-GAS D.O.O. ZA PERIOD 2016.-2025. GOD.

LOZNICA, decembar 2015.

UVOD

Strategijom razvoja energetike Republike Srbije za period do 2025. godine, sa projekcijama do 2030. godine predlaže se put tržišnog restrukturiranja i tehnološke modernizacije energetike Republike Srbije, kako bi se bolje pripremila za period rasta opšte tražnje dobara i usluga.

Strateški pristup energetici podrazumeva da se procesi u privredi i državi, kao i u životu građana, odvijaju uz niže ekonomske troškove i viši stepen socijalne i ekološke održivosti - viši standard stanovništva uz smanjenje zagađenja i bolju zaštitu prirode. U tom smislu, iz primene Zakona o energetici i Strategije razvoja energetike Republike Srbije, treba da proistekne odgovarajuća energetska politika, koja bi uz adekvatnu ekonomsku i socijalnu politiku, kao i politiku u oblasti zaštite životne sredine vodila ka održivom energetsom sistemu, efikasnijoj ekonomiji i većem društvenom blagostanju, uz održive bilanse prirodnih resursa i što niže nivoe zagađenja.

Sve analize ključnih ekonomsko-tehnoloških promena govore da je energetika tokom poslednja dva i po veka bila i ostala pokretač i ključni faktor ekonomskih promena, kao i kičma privrednog razvoja. Promene koje se dešavaju na globalnom planu zahtevaju stručno i dugoročno sagledavanje njihovih uticaja na nacionalnom nivou i odgovarajuće upravljanje energetske razvojem.

I u onim zemljama koje najbrže tehnološki napreduju i ostvaruju najveći dohodak po jedinici utrošene energije, postajući na taj način energetske sve efikasnije, povećava se proizvodnja i potrošnja energije po stanovniku. Prema proceni Međunarodne agencije za energetiku (IEA), u periodu od 2015. do 2025. godine očekuje se uvećanje potrošnje primarne energije za 40%. Zbog toga je neophodno da se razvoj energetike strateški planira i detaljno analizira sa svih aspekata, kako onih opšte-razvojnih, tehnološko-ekonomskih, tako i socijalnih, ekoloških i drugih.

Danas je izvesno da energetika predstavlja sektor ekonomije koji ima najveći negativni uticaj na životnu sredinu, a njena zasnovanost dominantno na konvencionalnim izvorima energije predstavlja realnu pretnju po održivost privrednih tokova. Neobnovljivost najkomercijalnijih i najdostupnijih energenata današnjeg sveta (ugalj, nafta i gas) je vrlo bitna karakteristika svetske energetike koja utiče na održivu budućnost, odnosno na mogućnost sadašnjih generacija da ostvare ekonomski rast i razvoj, ne uskraćujući tu mogućnost budućim generacijama.

Najverovatniji scenario globalnog razvoja pretpostavlja ekonomiju zasnovanu na efikasnom korišćenju relativno „čiste” i iz različitih izvora dostupne energije. Energetika će, prema svim scenarijima razvoja, još relativno dugi period imati zadatak da ekonomiji i društvu obezbedi značajne količine energije i energenata, ali sa tendencijom smanjivanja energetske intenziteta, odnosno potrošnje po jedinici novčanog proizvoda.

Drugi zahtev koji se postavlja pred energetiku je da bude čistija, odnosno da se u što većoj meri oslanja na obnovljive izvore energije, a u što manjoj na iscrpive resurse.

Treći zahtev koji će u budućnosti biti dominantan je da proizvodnja i potrošnja energije ostavljaju što manje negativnih posledica po životnu sredinu, po vodu, vazduh, zemljište, a posredno i na čitav lanac ishrane, biodiverzitet i ljudsko zdravlje.

Četvrti zahtev koji se postavlja pred energetiku se tiče ekonomske efikasnosti i tržišta energije. Energija je roba i njen promet i cene moraju imati tržišni karakter. Ponuda i tražnja energije su povezani sa njenom cenom, uslovima isporuke i međunarodnim tokovima. Budući da

sektor energetike ima izrazito visoke eksterne efekte (troškove ili koristi za indirektno učesnike, koji ne moraju biti neposredni korisnici, odnosno isporučiooci) to je za ovo tržište neophodan korektivni mehanizam internalizacije eksternalija (primena principa korisnik/zagađivač plaća). Reč je o tome da u maloprodajnu cenu energije moraju biti uključeni troškovi zaštite životne sredine i drugi eksterni troškovi - kroz naknade, takse, poreze, kazne ili druge ekonomsko finansijske instrumente. U eksterne troškove koji ulaze u cenu pojedinih energenata, u opciji energetike budućnosti, moraju biti uključeni i troškovi tranzicije, odnosno supstitucije i tehnološke adaptacije na korišćenje drugih, po pravilu skupljih energenata, kada dođe do iscrpljivanja neobnovljivih konvencionalnih izvora. Ovo posebno ima značaj za otklanjanje dispariteta cena.

Osnovne karakteristike stanja resursa i rezervi nafte i prirodnog gasa u Republici Srbiji su mali obim konvencionalnih resursa i bilansnih rezervi, relativno visok stepen istraženosti i ograničenost istražnog područja. Kod većine ležišta nafte i gasa ostvaren je relativno visok koeficijent iskorišćenja, što je uzrokovalo prirodni pad proizvodnje. Primenom novih tehnologija i intervencijama na bušotinama, pad proizvodnje je privremeno zaustavljen.

Preostale bilansne rezerve sirove nafte u Republici Srbiji na kraju 2010. godine iznosile su oko 10,14 miliona tona, odnosno 4,23 milijarde m³ prirodnog gasa. Ove rezerve su niskog eksploatabilnog kvaliteta (zrela i kasna faza eksploatacije postojećih ležišta), što zahteva primenu novih tehnologija razrade i proizvodnje.

Kako je stepen istraženosti teritorije Republike Srbije neravnomeran, a proizvodnja sirove nafte i prirodnog gasa se ostvaruje samo iz Panonskog basena, novi, savremeni koncept naftno-geoloških istraživanja je usmeren na istraživanje nestrukturnih zamki tercijara i istraživanje mezozojskog kompleksa i otkrivanju ležišta u nestrukturnim zamkama i kolektorima netradicionalnog tipa u Vojvodini, kao i na otkrivanje velikih antiklinalnih zamki u zonama sudara regionalnih tektonskih struktura i u blizini mogućih puteva migracije ugljovodonika na slabo istraženom teritoriji uže Srbije. Tek nakon završetka detaljnih geoloških istraživanja na području centralne, istočne i jugoistočne Srbije, moći će preciznije da se govori o eventualnim potencijalima ovog velikog područja sa aspekta rezervi nafte i gasa.

Panonski basen, iako mlad u geološkom smislu, definisan je kao jedan od potencijalnih basena u Evropi za nekonvencionalne resurse ugljovodonika. U tom smislu je započet projekat geoloških istraživanja nekonvencionalnog gasa, i po njegovom okončanju će preciznije biti određeni potencijali našeg dela Panonskog basena, kada su u pitanju nekonvencionalni resursi ugljovodonika.

U sektoru prirodnog gasa se, osim uvoza gasa, obavlja eksploatacija domaćih rezervi prirodnog gasa, njihova primarna prerada, sakupljanje, transport i distribucija do krajnjih potrošača gasa. Strategijom je planirano povećanje potrošnje prirodnog gasa do 2030. godine za 68 % u odnosu na referentnu 2010. godinu.

Stvaranje i razvoj tržišta energije je ključna pretpostavka za ekonomski održiv razvoj energetike Republike Srbije. To znači uspostavljanje tržišta energije, na principima konkurencije, javnosti i slobodne inicijative energetske subjekata. Ovo treba da omogući slobodu izbora potrošača u pogledu snabdevanja energijom i energentima, pri čemu njihova cena sve više treba da zavisi od ponude i tražnje. Međutim, principijelan i transparentan način postepenog, ali sigurnog dostizanja ekonomski ravnotežnog nivoa cena energije, podrazumevajući i uključivanje punog iznosa ekološkog opterećenja i troškova, ostaje stalni zadatak energetske politike. Ovakav unutrašnji regulatorni okvir predstavlja neophodnu pretpostavku za svaku dalju integraciju nacionalnog tržišta.

Za efikasno funkcionisanje unutrašnjeg i regionalnog energetskeg tržišta neophodan je rad na daljoj izgradnji i modernizaciji elektroenergetske i gasovodne infrastrukture. Potrebno je izvršiti regionalno povezivanje gasovodnog sistema i završiti gasifikaciju Srbije, a u oblasti elektroenergetike permanentno raditi na revitalizaciji postojećih i izgradnji novih prenosnih i distributivnih kapaciteta.

Razvoj energetike Republike Srbije treba da bude takav da njegovi efekti po životnu sredinu budu minimalni. Međutim, energetika Srbije će morati i da bude tržišno utemeljena i ekonomski efikasna, u meri da generiše sopstveni razvoj, ali i da predstavlja generator i sigurnu osnovu razvoja zemlje.

Primena mera energetske efikasnosti, korišćenje obnovljivih izvora energije i zaštita životne sredine i smanjenje uticaja na klimatske promene su ključni elementi tranzicije ka održivom razvoju energetike Republike Srbije.

U sektoru domaćinstva i ostali potrošači (javni i komercijalni sektor) predviđa se manje korišćenje uglja i derivata nafte, kao i električne energije za toplotne potrebe, a povećanje potrošnje obnovljivih izvora energije, toplotne energije i prirodnog gasa. Promena strukture u sektoru saobraćaja se odnosi prvenstveno na veće korišćenje biogoriva i komprimovanog prirodnog gasa koje bi do 2020. godine trebalo da učestvuje sa preko 10% u finalnoj potrošnji u sektoru saobraćaja, a u Evropi sa preko 20 %..

Prirodni gas je energent sa izrazitim tehničkim i ekološkim prednostima u odnosu na druga konvencionalna goriva, i u tom smislu trebalo bi da pruži značajan doprinos efikasnijem i ekološki prihvatljivijem korišćenju energije. Međutim, prirodni gas je dominantno uvozni energent i njegova cena je za sada vezana za promenu cene nafte na svetskom tržištu. Značajnija eksploatacija nekonvencionalnog gasa u Evropi (eventualno i u Republici Srbiji), dopremanje značajnijih količina tečnog prirodnog gasa ili otvaranje novih pravaca snabdevanja evropskog tržišta bi mogli eventualno da dovedu do pada cene prirodnog gasa u budućnosti.

Transportni sistem prirodnog gasa u Republici Srbiji je linijski sistem sa samo jednim ulazom u zemlju, što je nepovoljno i sa stanovišta energetske bezbednosti i sa stanovišta razvoja tržišta. Domaće tržište prirodnog gasa je po svom obimu malo i opterećeno različitim tehničkim i finansijskim problemima (nepostojanje gasovodne mreže u svim delovima zemlje, izrazita sezonska neravnomernost potrošnje, visoki troškovi tranzita, ekonomski nepovoljni uslovi nabavke na evropskom tržištu, ogromni postojeći dugovi snabdevačima, veliki broj relativno malih distributivnih sistema – par miliona Nm³ godišnje i dr.).

Razvoj sektora zato primarno zahteva obezbeđenje gasovodne infrastrukture u svim delovima zemlje i obezbeđenje interkonekcije sa susednim državama (Bugarskom, Rumunijom, Hrvatskom, Makedonijom...). Na taj način bi se otvorila mogućnost dopremanja na tržište prirodnog gasa i iz drugih pravaca snabdevanja, i u praksi realizovala ideja o tržištu prirodnog gasa iz Ugovora o osnivanju Energetske zajednice.

Strategija dugoročnog razvoja Loznica-gas doo zasnovana je na Strategiji dugoročnog razvoja energetike Republike Srbije do 2025. godine uzimajući u obzir energetske resurse i potencijal Republike Srbije uz specifičnosti i potrebe daljeg razvoja Grada Loznice i mogućnosti Loznica-gas doo da u skladu sa mogućnostima svojih osnivača i same firme, sve to isprati vodeći računa da usput harmonizuje svoju praksu i regulativu sa regulativom i praksom Republike Srbije i EU.

1. STANJE U ENERGETSKOM SEKTORU LOZNICE KRAJEM 2015. GOD.

Distributivni sistem prirodnog gasa jeste distributivna mreža prirodnog gasa koju čini mreža cevovoda, regulacione, merno-regulacione i merne stanice na svim mestima isporuke sa distributivnog sistema, drugi energetski objekti, elektronska komunikaciona, informaciona i druga infrastruktura neophodna za distribuciju prirodnog gasa maksimalnog radnog pritiska jednakog ili manjeg od 16 bar, uključujući i lajnpak

Razvoj pravnih normi u oblasti energetike Republike Srbije, shodno međunarodno preuzetim obavezama, treba da ide u pravcu harmonizacije sa propisima Evropske unije i implementacije ciljeva i propisa Evropske unije u praksi. Pojedina usaglašavanja i eventualni izuzeci u navedenom procesu biće nužni zbog poštovanja drugih međunarodno preuzetih obaveza. Ovaj proces obuhvata ceo sistem pravnih normi u oblasti energetike, počev od akata regulative i regulacije tržišta energije, propisa koji se odnose na interaktivno povezane oblasti životne sredine, saobraćaja, korišćenja javnog dobra. Horizontalna i vertikalna harmonizacija svih propisa pravnog sistema je uslov ostvarivanja ciljeva propisanih energetskom politikom i strategijom razvoja energetike, izraženim kroz odredbe normativnih akata.

Osnovni problem Grada Loznica i jeste neusklađenost lokalne regulative sa važećim domaćim i prihvaćenim propisima EU. Mada je gasifikacija u Loznici, Banji Koviljači i Lešnici rađena na osnovu usvojenih Generalnih planova gasifikacije navedenih oblasti početkom 2000. godine, zbog dva puta promene Zakona o energetici, izmena Zakona o planiranju i gradnji i drugih zakonskih i podzakonskih akata, javlja se već problem kod daljeg širenja gasifikacije.

Poseban problem predstavlja zakonski osnov da se proizvodnja, distribucija i prodaja toplotne energije stavi u nadležnost lokalnim samoupravama, tako da od grada do grada po RS ova materija je sasvim različito uređena, a retko gde je kompletna i sveobuhvatna, kako je to zakonom zamišljeno. Slična situacija je i u Loznici, Odlukom o grejanju grada samo su definisani rad i funkcionisanje JKP Toplane Loznica, dok na desetine manjih kotlarnica, bez obzira na vrstu goriva (ugalj, gas, ...) rade potpuno bez kontrole, niti imamo zakonski osnov da ne dozvolimo izgradnju takve kotlarnice. S druge strane ekološkom taksom su obuhvaćeni i oni koji se greju na gas, kao i svi drugi, tako da potrošači koji su uložili nekoliko hiljada do nekoliko stotina hiljada evra u ekologiju grada imaju potpuno identičan tretman kao i oni koji grad zagađuju.

Rešenje vidimo u Izmenama i dopunama Odluke o grejanju grada ili donošenju sasvim nove po kojoj bi svi koji ne ispune zakonske osnove (lokalne, usklađene sa zakonom) bili u obavezi da iste predaju na upravljanje upravo JKP Toplani ili preduzeću koje te uslove ispunjava. Obaveza je Gradskog veća da, na osnovu takve Odluke, izdaje licence za proizvodnju, distribuciju i prodaju toplotne energije i da vodi registar izdatih licenci, koje je moguće i oduzeti. Slična situacija je sa i sa drugim lokalnim zakonima i aktima, npr. ekološka taksa.

Posebno negativan uticaj na dalju gasifikaciju Grada Loznice i Republike Srbije uopšte ima disparitet cena energenata u Srbiji, kao i negativni psihološki uticaji vođenja politike cena, Jedan energent se tretira kao ekonomska, a drugi kao socijalna kategorija. Sve to i pored usvojene strategije energetskog razvoja, ne daje baš ružičaste perpektive razvoju gasifikacije u

Srbiji i Loznici. Potpisane direktive sa EZ daju nam nadu da će u bliskoj budućnosti doći do razvoja pravog tržišta energije i energenata, a samim tim i bolji položaj na tržištu distributera prirodnog gasa.

Mišljenja smo da država, shodno usvojenoj strategiji energetske razvoja i strategiji poboljšanja energetske efikasnosti, mora da učini mnogo u poboljšanju ekonomske klime za dalje investiranje u ovoj oblasti, pre svega, u delu fiskalne politike. Mislimo na poreska oslobođanja i poreske olakšice u delu investiranja u ekološke i obnovljive izvore energije i dalji razvoj distributivnih gasovodnih mreža i ulaganja krajnjih potrošača u ovakve vrste trošila i svoje instalacije, potom investiranja u poboljšanje energetske efikasnosti, koje se ogleda u povećanju stepena termičke izolacije i smanjenju utroška energije, kako za grejanje, tako i za utrošak energije za stvaranje jedinice novog proizvoda.

Nabrojaćemo neke od problema sa kojima se u Loznici susrećemo bez ikakve mogućnosti da na njih utičemo: zakasnela izgradnje nove gradske toplane, nepriključivanje gradske bolnice i Doma zdravlja (gasovod doveden još 2007. godine), nepreuzimanje GMRS Lešnica u vlasništvo JP Srbijagas (u vlasništvu IGM 1. maj u stečaju), neuspela privatizacija skoro svih preduzeća u Loznici, poplave 2010. i 2014. godine, neizvršavanje obaveza osnivača prema društvu, stalni rast kursa dolara itd.

JP Srbijagas, kao nosilac gasifikacije Republike Srbije, a preko Loznica-gasa gasifikacije Loznice, sa stabilizacijom cena nafte na svetskom tržištu, sopstvenim restrukturiranjem, količinom gasa u skladištu Banatski Dvor, i pored izostanka nekih pravaca divergencije, ipak daje nam realne osnove za stabilno snabdevanje u planskom periodu, a time i stabilnost cena i dobijanje novih potrošača.

Kupovina i prodaja prirodnog gasa se odvija na tržištu, na osnovu ugovora o prodaji prirodnog gasa između učesnika na tržištu.

Ugovorom o prodaji prirodnog gasa određuju se naročito količina prirodnog gasa, cena i period snabdevanja.

Količina prirodnog gasa može biti:

- 1) unapred ugovorena za svaki obračunski period tokom perioda snabdevanja ili
- 2) određena na osnovu ostvarene potrošnje kupca na mestu primopredaje tokom perioda snabdevanja, u slučaju ugovora o potpunom snabdevanju.

Snabdevač je balansno odgovoran za mesta primopredaje krajnjeg kupca koji kupuje prirodni gas po ugovoru o prodaji sa potpunim snabdevanjem.

Na osnovu Zakona o energetici (Sl. glasnik RS, br 146/14) i Pravila o radu distributivnog sistema Loznica-gas doo, u budućnosti će se sve više razvijati funkcija operatora distributivnog sistema i funkcije komercijale i praćenja utroška i potrošnje (satnog, dnevnog, mesečnog) u cilju što efikasnijeg i ekonomičnijeg procesa nabavke, plasmana i balansiranja prirodnog gasa,

Takođe, smo mišljenja da je gasifikacija Loznice, bez obzira na probleme sa kojima se susretala i susreće, u potpunosti opravdala svoja očekivanja, kako u pogledu smanjenja aero zagađenja, tako i u pogledu sve veće primene mera energetske efikasnosti, što je posebno primetno u zadnjih nekoliko godina.

2. OSNOVNI ELEMENTI ENERGETSKE POLITIKE/STRATEGIJE do 2025.

Način i količina energije potrebne za finalnu potrošnju određuje, dalje i potreban razvoj sektora energetske transformacije (elektroenergetika i daljinsko grejanje), a direktno ili indirektno i razvoj proizvodnje (ili potrebu za uvozom) primarnih oblika energije (obnovljivi izvori energije, uglj, nafta i prirodni gas).

Za potrebe planiranja razvoja energetskega sektora definisana su dva scenarija finalne potrošnje energije u periodu do 2030. godine:

- Referentni scenario („business as usual“) i
- Scenario sa primenom mera energetske efikasnosti.

Prvi scenario podrazumeva nastavak dosadašnje prakse u proizvodnji i potrošnji energije, dok se drugi scenario zasniva na maksimalnoj primeni mera energetske efikasnosti u svim fazama energetskega ciklusa.

U referentnom scenariju specifični pokazatelji potrošnje energije (količina energije po jedinici stvorenog BDP) u industriji, poljoprivredi i neenergetskoj potrošnji zadržani su identični kao u baznoj 2010. godini. Prognozirani rast potrošnje energije u ovim, proizvodnim sektorima je vezan za predviđeni privredni rast. Za potrebe prognoze potrošnje energije u sektoru saobraćaja predviđen je rast potrošnje od 0,5% godišnje. Za rast potrošnje energije u sektoru domaćinstava i sektoru ostali potrošači, usvojene su prosečne stope rasta iz perioda 2001-2010. godina.

Scenario sa primenom mera energetske efikasnosti (EE) predviđa primenu mera u cilju smanjenja potrošnje finalne energije u skladu sa obavezama iz Ugovora o osnivanju Energetske zajednice („Službeni glasnik RS“, broj 62/06) i u skladu sa Direktivom 2006/32/EZ o energetske efikasnosti kod krajnje potrošnje i energetske uslugama. Ove mere se prvenstveno odnose na stambeni, komercijalni i javno-uslužni sektor, sektor industrije i sektor transporta i dovode do 9% uštede u finalnoj potrošnji 2018. godine u odnosu na Referentni scenario. Posledično dolazi do relativnog smanjenja potrošnje energije (smanjenje u odnosu na jedinicu BDP) u proizvodnim i uslužnim sektorima (industrija, poljoprivreda, javni i komercijalni sektor, građevinstvo), dok bi u sektoru saobraćaja i domaćinstva trebalo da dođe i do apsolutnog smanjenja potrošnje u odnosu na baznu godinu.

Razlika u finalnoj potrošnji u ova dva scenarija u 2020. godini iznosi 920 hiljada tona (tone ekvivalentne nafte), što energetske efikasnost promovise u „novi energetske izvor“ i daje snažnu osnovu da celokupna energetska politika bude usmerena na to da potrošnja finalne energije u Republici Srbiji teži Scenariju sa primenom mera energetske efikasnosti. Dakle, bez obzira što će privredni razvoj zemlje, uz predviđenu reindustrializaciju neminovno dovesti do povećanih potreba za energijom, neophodno je intenzivnom primenom mera i postupaka za povećanje energetske efikasnosti obezbediti da pokazatelji energetskega intenziteta (svedeni na novčane i prirodne vrednosti) teže prosečnim vrednostima u zemljama Evropske unije.

U oba scenarija se predviđa povećanje učešća OIE u bruto finalnoj potrošnji na 27% do 2020. godine, kao i odgovarajuća promena u strukturi korišćenja energenata u pojedinim

sektorima. U sektoru industrije promena strukture korišćenih energenata uslovljena je očekivanom promenom industrijske strukture.

U sektoru domaćinstva i ostali potrošači (javni i komercijalni sektor) predviđa se manje korišćenje uglja i derivata nafte, kao i električne energije za toplotne potrebe, a povećanje potrošnje obnovljivih izvora energije, toplotne energije i prirodnog gasa. Promena strukture u sektoru saobraćaja se odnosi prvenstveno na veće korišćenje biogoriva i CNG-a koje bi do 2020. godine trebalo da učestvuje sa 10% u finalnoj potrošnji u sektoru saobraćaja.

Potrošnja električne energije do 2025/2030. godine u oba scenarija raste. U Referentnom scenariju raste konstantno u celom periodu, saglasno istorijskom trendu koji prati, dok u Scenariju sa merama energetske efikasnosti, ove mere čine da taj trend bude zaustavljen do 2020. godine. Nakon toga, bez obzira na i dalje prisutne mere energetske efikasnosti, porast potrošnje električne energije, usled rasta privrednih aktivnosti u apsolutnom iznosu, prevazilazi uštedu po osnovu mera energetske efikasnosti.

2.1. Prioritetni programi Strategije razvoja energetike Republike Srbije do 2025. godine

Energetika je jedna od investiciono najintenzivnijih grana privrede. Ona ima višestruko dejstvo na ekonomske rezultate privređivanja, kao i na čitavu tehnološku osnovu društva, i predstavlja jednu od osnovnih podloga ukupnog razvoja svake zemlje. Sigurno i bezbedno snabdevanje energijom, njena dostupnost i raspoloživost pod transparentnim i nediskriminatornim uslovima, proizvodnja i korišćenje u skladu sa principima održivog razvoja su preduslovi za uspešno funkcionisanje svakog društva, za podizanje konkurentnosti nacionalne privrede i konačno za blagostanje građana. Ovo je posebno bitno u vremenu ekonomske krize u kojoj se Republika Srbija trenutno nalazi.

Obezbeđenje energetske bezbednosti, razvoj tržišta energije i sveukupna tranzicija ka održivoj energetici se nameću kao ključni prioriteti energetskog razvoja Republike Srbije, odnosno principi na kojima je potrebno razvijati energetsku politiku do 2030. godine.

Dovoljna i adekvatna ponuda energije, odnosno sigurno, pouzdano i kvalitetno snabdevanja energijom je preduslov privrednog i društvenog razvoja. Ukupna uvozna energetska zavisnost Republike Srbije (33,5% u 2010. godini) u odnosu na većinu evropskih država nije velika, ali je vrlo izražena u sektoru nafte, naftnih derivata i prirodnog gasa. Kašnjenje u izgradnji novih elektroenergetskih objekata može dovesti i do toga da Republika Srbija u narednim godinama postane značajniji uvoznik električne energije. Očekivana reindustrijalizacija i porast industrijske proizvodnje do koga bi trebalo da dođe nakon krize, vodili bi verovatno ka istom, ali još izraženijem ishodu.

Zbog toga je, pored promocije štednje i racionalnog korišćenja energije, kao nacionalnih vrednosti i principa, potrebno obezbediti odgovarajuće rezerve nafte i prirodnog gasa, izvršiti diversifikaciju pravaca i izvora snabdevanja ovim energentima i pristupiti izgradnji novih elektroenergetskih proizvodnih kapaciteta koji će sa znatno većom energetskom efikasnošću koristiti konvencionalna goriva i valorizovati potencijale obnovljivih izvora energije. Uz obezbeđenje otvorenog i povezanog domaćeg energetskog tržišta sa regionalnim i evropskim tržištem, i uz efikasan tranzit energije i prekograničnu saradnju ove aktivnosti bi trebalo da obezbede balansiran razvoj energetskog sektora i dugoročnu energetsku bezbednost zemlje.

Ostvarenje održivog razvoja energetike Republike Srbije u periodu do 2030. godine u skladu sa potrebama i mogućnostima privrede i društva i ostvarenja zacrtanih ciljeva zahtevaće da dalji razvoj energetike Republike Srbije bude zasnovan na aktivnostima koje obuhvataju:

- 1) Intenzivnije istraživanje energetske potencijala;
- 2) Razvoj energetske tržišta, uz primenu principa konkurencije, transparentnosti i nediskriminacije;
- 3) Izgradnju novih energetske kapaciteta, odnosno revitalizaciju i modernizaciju postojećih;
- 4) Sveobuhvatan i koordiniran pristup racionalizaciji potrošnje energije i ukupnom povećanju energetske efikasnosti;
- 5) Stvaranje adekvatnih regulatornih i organizacionih uslova i pojednostavljanje i ubrzanje procedura pribavljanja saglasnosti i dozvola;
- 6) Intenzivno korišćenje obnovljivih izvora energije, pri čemu promovisanje obnovljivih izvora energije treba uključiti i u energetske planove gradova i lokalnih zajednica kao deo lokalnih energetske strategija;
- 7) Reorganizaciju i restrukturiranje preduzeća u energetske sektoru:
 - obezbeđenje ekonomskih, organizacionih i pravnih uslova da javna preduzeća energetske privrede mogu samostalno uspešno da funkcionišu na tržištu i da postanu sposobna da obezbede veće učešće sopstvenih sredstava za potrebe razvoja, zaštite životne sredine i rekultivacije prostora,
 - uvođenje principa korporativnog upravljanja u javna preduzeća;
 - razmatranje mogućnosti sinergetskog povezivanja preduzeća koja upravljaju mrežnim infrastrukturnim sistemima (nafta, gas, električna energija);
- 8) Dalje usaglašavanje postojećih propisa sa propisima i standardima EU, uz međusobno usaglašavanje i razvoj nacionalnih propisa tako da se:
 - obezbedi harmonizacija tehničke i druge regulative i propisa kao podrška sigurnom i bezbednom tehničkom upravljanju energetske infrastrukturuom;
 - obezbedi trajna zaštita prostora nad ležištima energetske sirovina, hidroakumulacionih basena i energetske koridora od dalje izgradnje;
 - obavežu investitori da pri izgradnji energetske i drugih objekata, u okviru investicionih programa uvek koriste najbolje raspoložive tehnologije, tako da je obezbeđeno optimalno korišćenje raspoložive energije, energetske efikasnost i zaštita životne sredine.

Neophodno je da ove aktivnosti prate i odgovarajuće organizacione i druge mere koje obezbeđuju:

- podizanje kapaciteta finansijske organizacije za finansiranje mera energetske efikasnosti, odnosno za finansiranje razvoja proizvodnje i plasmana najboljih dostupnih tehnologija i energetske opreme;
- razvoj inovativnih mehanizama finansiranja sektora energetske usluga (ESCO koncept i dr.);
- podsticanje razvoja domaće industrije tako da prati predviđeni razvoj energetske sektora;
- analizu uticaja klimatske promena na energetske sektor u Republici Srbiji i donošenje adekvatnih planova adaptacije;
- sistematsko podizanje kapaciteta naučnih i obrazovnih ustanova za rad u energetske sektoru;
- celovito i pravovremeno informisanje javnosti o stanju u sektoru;

- edukaciju i podizanje svesti o mogućnostima i efektima štednje, racionalne potrošnje i supstitucije energije, kao preduslovima za održivi razvoj celokupnog društva i države.

Pored proširenja kapaciteta skladišta „Banatski Dvor” do kapaciteta od 800 miliona m³, u Republici Srbiji postoji mogućnost za izgradnju čitavog sistema skladišta u Vojvodini (Itebej, Mokrin i dr.) i centralnom delu zemlje (Ostrovo i druge okolne lokacije) čiji se ukupni kapacitet procenjuje na 2,5 do 3 milijarde m³ prirodnog gasa, a čiju je opravdanost izgradnje neophodno analizirati u sklopu povećanja domaće potrošnje i razvoja regionalnog tržišta gasa. Izgradnja gasnih skladišta dodatno bi doprinela energetske bezbednosti zemlje. Projekcija potrošnje prirodnog gasa do 2030. godine ima dugoročni trend rasta i pokazuje da bi suma investicija u gasnu infrastrukturu Republike Srbije do 2020. godine trebalo da iznosi preko 2,4 milijarde evra.

Investicije potrebne za tranziciju Republike Srbije ka sistemu niže finalne potrošnje energije, su za njeno ekonomsko stanje vrlo visoke. Međutim, one su vrlo opravdane, jer smanjuju uvozu zavisnost, kroz niže troškove doprinose konkurentnosti privrede, smanjuju troškove zaštite životne sredine i direktno i indirektno doprinose boljem standardu građana. Takođe, investicije u energetske efikasnost dugoročno smanjuju i potrebu za investiranjem u drugim energetskim sektorima, odnosno ostavljaju prostor da se proizvedena energija iskoristi na energetski racionalniji i ekonomski efikasniji način. Pored toga, tržište energetskih usluga koje će se otvoriti u slučaju ove tranzicije predstavljaće snažan generator privrednog razvoja jer povlači sa sobom čitav niz drugih privrednih grana. Budžetski fond predviđen Zakonom o efikasnom korišćenju energije je značajna i neophodna finansijska podrška ovoj tranziciji

2.2. Prioritetni programi Strategije razvoja Loznica-gas doo do 2025. godine

Uvažavajući prioritene programe Strategije razvoja energetike Srbije u ovoj oblasti, i polazeći od premise da će se isti i realizovati u planiranim rokovima sa posebnim akcentom povećanje kapaciteta gasovoda Batajnica-Sarajevo ili izgradnju alternativnog gasovoda za BiH, odnosno Republiku Srpsku, čime bi se povećao dovodni kapacitet na teritoriju Grada Loznice ili rasteretio postojeći i ostavio više kapaciteta za dalji razvoj distributivne mreže u Loznici usvajamo sledeće, kao planske zadatke:

- dovršetak distributivne mreže Grada Loznica sa prigradskim naseljima,
- dovršetak distributivne mreže Banje Koviljače,
- dovršetak distributivne mreže Lešnice i Novog Sela,
- Izgradnja distributivne gasovodne mreže Donji i srednji Jadar sa izgradnjom Glavne merno-regulacione stanice Jadar pritiska 50/4 bara,
- Izgradnja distributivne mreže duž zaobilaznog puta na potezu od ul. Republike Srpske do OMV pumpe,
- Obaranje radnog pritiska sa 50/6 na 50/4 bara na GMRS Loznica (bivša Viskoza) i njeno povezivanje u jedinstvenu DGM Loznice i Banje Koviljače sa ukupnim kapacitetom cca 20.000,00 Nm³/h,
- Izgradnja Pe gasovoda do Tršića,

- Dogradnja merno-regulacione stanice 50/16 (12) bara (pored GMRS Loznica – bivši Luk),
- Izgradnja stanice komprimovanog prirodnog gasa (KPG) radi punjenja motornih vozila i stvaranja virtualnog gasovoda kapaciteta 1.000,00 m³/h,
- Izrada studije ekonomske opravdanosti biogasa iz biomasa, prečišćavanje istog i utiskivanje u DGM, radi smanjenja krajnje cene gasa, smanjenja nabavke prirodnog gasa i dostizanja manje tehničko-tehnološke zavisnosti od uvoznog gasa. U skladu sa nalazima studije preduzimati dalje korake.

Pored navedenih materijalnih planova, shodno Zakonu o energetici, usklađivati društvo sa modernim i efikasnim rešenjima:

- Homologizacija internih propisa sa Direktivama EU i granskih i grupacijskih udruženja, kao i pozitivnim zakonskim propisima,
- Razvoj informacionih sistema za napredno i kontinualno praćenje potrošnje prirodnog gasa, balansiranje u sistemu poštujući sve zakonske i metodološke odredbe koji ovu materiju regulišu,
- Sprovođenje svih javnih nabavki u skladu sa zakonom,
- Uvođenje Geografskog informacionog sistema (GIS),
- Modernizacija procesa praćenja potrošnje, očitavanja, praćenja stanja i plaćanja putem interneta i drugih bankarskih usluga (trajni nalozi i sl),
- Iznalaženje novih izvora finansiranja prethodno postavljenih ciljeva, kroz partnerstvo javnog i privatnog sektora.

3. EKONOMSKI POLOŽAJ I FINANSIRANJE NAVEDENIH PLANOVA

Izlazak iz teškog ekonomski položaj grupacije, same Loznica-gas doo i njenih sadašnjih i budućih potrošača, izostankom stranih direktnih investicija i drugih podsticajnih sredstava, treba tražiti u najavljenom partnerstvu javnog i privatnog sektora, izborom strateških partnera, pre svega sa lokalnog nivoa, a potom i šire.

Procena je, da bi se realizovao navedeni obim investicija i podizanje kvaliteta usluga, treba u navedenom periodu do 2025. godine uložiti cca 10 miliona €, od kojih preko dve trećine, odnosno 7 miliona € otpada na investiciju same Loznica-gas doo.

S druge strane analizirajući dostignuti nivo gasifikacije sa gotovo 200 km distributivne mreže i preko 1.500 potrošača uzimajući u obzir nekoliko hiljada indirektnih potrošača preko JKP Toplana Loznica i individualnih kotlarnica, dolazimo do toga da možemo biti zadovoljni dosadašnjim tokom gasifikacije.

Dostignuti nivo od 9.1 mil. Nm³ u 2013. godini, polako se vraća i u 2015. godini imamo preko 8,5 mil. Nm³, što sa planom rasta od 10 % godišnje daje osnove za realizaciju ove strategije.

I sve dok Republika Srbija u potpunosti ne sprovede svoju Strategiju razvoja energetike i u potpunosti uskladi zakonodavstvo, regulativu, otvoreno tržište, a samim tim i cene energenata, ne možemo očekivati boljitak u ovoj oblasti.

I pored toga ostaje kao polazna postavka da će se pojedini planski zadaci i pravci finansirati isključivo iz realnih izvora i da se, po ispunjenju svih obaveza osnivača, ni u jednom momentu ne sme ugroziti likvidnost preduzeća.

4. ZAKLJUČAK

Dokument Strategija razvoja Loznica-gas doo do 2025 godine, predstavlja viziju "puta" koji bi obezbedio da se iz tekućeg stanja energetskeg sektora Loznice, u periodu pre 2025. godine uspostavi kvalitativno novo stanje za obavljanje energetske delatnosti i razvoj energetske subjekata u novim zakonodavnim, institucionalnim, strukturno-organizacionim i ekonomsko-poslovnim, okvirima, uključujući i regionalne i panevropske integracije energetske sektora Srbije.

Ciljevi zadati u Strategiji treba da dovedu do kvalitativno novog stanja energetike Loznica. Odabrani prioriteti ukazuju na puteve promena, a dinamika i kvantitet promena ekonomskih, energetske i ekoloških performansi energetske subjekata/delatnosti, sa pozitivnim efektima na dostizanje održivog socio-ekonomskog razvoja Loznice, zavisice od sadržaja i efikasnosti mera i instrumenata, podsticajnih za realizaciju odabranih prioriteta.

Uvažavajući tekuće energetske-tehnološko stanje celine energetske sistema i privredno-ekonomske okolnosti u Loznici, Strategija razvoja energetike Loznica-gas doo, do 2025 godine, promovise:

- Usklađeni razvoj energetske sektora svih delova Grada i budućih gradskih opština (Banja Koviljača i Lešnica) sa energetske potrebama i ekonomski prihvatljivom i energetske efikasnom supstitucijom finalnih energenata. Podsticanje konkurentne sposobnosti domaće privrede, posebno izvozno orijentisane industrije realizuje se putem smanjivanja energetske intenziteta;
- Povećanje i unapređenje tehnoloških i operativnih performansi, putem modernizacije postrojenja i oplemenjavanja postojećih tehnologija savremenim, energetske efikasnijim i ekološko prihvatljivijim tehnologijama, a posebno sistemima za zaštitu životne sredine, dijagnostiku opreme i regulisanje/upravljanje;
- Racionalnu upotrebu kvalitetnih energenata. Povećanje efikasnosti u proizvodnji, transportu i distribuciji gasa i toplotne energije, a posebno toplotne energije na mestima obavljanja toplotnih energetske usluga u sektorima Industrija, Domaćinstva i Javne i komercijalne delatnosti;
- Postupno uvođenje tehnološki pouzdane, energetske efikasne, ekonomski izvesne i ekološko prihvatljive tehnologije, uključujući povećano korišćenje obnovljivih resursa i tehnologija sa prirodnim gasom, za spregnutu proizvodnju električne i toplotne energije;
- Strukturno reorganizovanje vertikalno integrisanih javnih energetske preduzeća i stvaranje ambijenta za tržišno poslovanje energetske subjekata, sa tako regulisanim cenama energenata (za prirodne monopole), koje uvažavaju opravdane proizvodne troškove, i omogućuju ulaganja u razvoj i stvaranje fonda za zaštitu najsiromašnije grupe građana;

Osnovni mehanizmi državnog uticaja na tržišno poslovanje i povećanje finansijske stabilnosti energetske subjekata i iskorišćenje razvojnih potencijala energetske privrede za dostizanje održivog socio-ekonomskog razvoja zemlje sprovode se kroz:

- Uspostavljanje racionalnog tržišnog ambijenta, usklađivanje tarifne i cenovne, poreske, carinske i antimonopolske regulative, kao i za strukturno reorganizovanje energetske

preduzeća i efektivniji nadzor/upravljanje nad društvenom imovinom u energetskej privredi;

- Uspostavljanje nove-savremene tehničke regulative, propisa i standarda za energetske tehnologije/delatnosti, i uspostavljanje posebnih instrumenata za stimulisanje aktivnosti za racionalnu upotrebu i efikasno korišćenje energije, uključujući i formiranje tela za praćenje i upravljanje reformama u energetici, i realizaciju Strategije razvoja energetike Loznice;
- Stimulisanje i podržavanje strateških inicijativa u domenu investicija u nove energetske izvore/tehnologije i energetski efikasne uređaje/opremu za korišćenje energije, i Mere finansijskog podsticanja za privatna ulaganja u ekonomski-efektivne programe/projekte energetske efikasnosti i selektivnog korišćenja novih i obnovljivih izvora energije, uključujući i Mere za osnivanje Nacionalnog fonda za navedene programe/projekte;
- Sprovođenje politike socijalne zaštite najsiromašnije kategorije stanovništva, vodeći računa o zaštiti ekonomskog položaja energetskih subjekta, odgovornih za sigurnost snabdevanja privrede i stanovništva energentima. Potpuno sprovođenje odgovarajućih reformi u energetskej sektoru Srbije, nameće obavezu resornom Ministarstvu i relevantnim Ministarstvima Vlade, da se osim navedenih mera utvrde i ogovarajući Programski instrumenti, a pre svega Programi za racionalnu upotrebu energije i povećanje energetske efikasnosti, Program za korišćenje novih i obnovljivih izvora energije, Program za zaštitu životne sredine i Program naučnog i tehnološkog razvoja u energetskim delatnostima Srbije, uključujući Sistem energetske statistike (pri Republičkom zavodu za statistiku, u okviru usklađivanja statistike u Srbiji sa EUROSTAT sistemom).

U cilju obezbeđenja potpune sigurnosti u snabdevanju potrošača energijom, u Zakonu je propisana nadležnost Vlade i Skupštine Republike Srbije, za donošenje Strategije razvoja energetike. Pravo je i obaveza Loznica-gas-a, da osim praćenja i inoviranja svojih prioriteta u Strategiji razvoja Loznica-gas doo, na osnovu odluka resornog Ministarstva i Vlade RS, utvrđuje i godišnje Programe i Planove za ostvarivanje Strategije razvoja Loznica-gas doo.

Da bi razvoj energetike što efektivnije podsticao privredno-ekonomski razvoj Loznice, Loznica-gas je pristupila izradi ove Strategije usklađenom sa Strategijom održivog razvoja Grada Loznica u istom periodu.

"LOZNICA-GAS" doo
direktor

M. Tešmanović, dipl.ing.el.